
Gepubliceerd

Arbeidsmarktbeleid

CRB evalueert interprofessioneel akkoord 2003-2004

CRB (2003). *Technisch verslag van het secretariaat over de maximale beschikbare marges voor de loonkostenontwikkeling*. Brussel: CRB, CRB 2003/1000 CCR 11.

De ontwikkeling van de uurloonkosten en de werkgelegenheid loopt volgens het meest recente verslag van het secretariaat van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB) in de pas met die in de referentielidstaten Duitsland, Nederland en Frankrijk. De andere indicator uit het meest recente Interprofessioneel Akkoord (IPA) 2003-2004, met name de financiële vormingsinspanningen van werkgevers ten aanzien van hun werknemers, neemt af in 2001 en 2002. De sociale gesprekspartners besteden in het rapport eveneens aandacht aan meer structurele indicatoren, namelijk de Lissabon-indicatoren.¹

Inhoud van het Technisch Verslag 2003

Traditiegetrouw brengt de CRB ter uitvoering van de wet van 26 juli 1996 tot bevordering van de werkgelegenheid en de preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen jaarlijks, vóór eind september,² een 'technisch verslag' uit. Meer achtergrondinformatie over deze wet, methodologische wenken en de vorige IPA's vindt u in vroegere bijdragen van Over.Werk (Degroote, 2001, pp. 55-59; Degroote, 2003, pp. 111-115).

In het technisch verslag worden de afspraken uit het IPA 2003-2004 voor het eerst geanalyseerd,

maar ook de ontwikkelingen in de periode 1999-2000 en 2001-2002 worden, rekening houdend met de herzieningen van de cijfers, nog eens onder de loep gehouden. Op basis van de beschikbare informatie (vooruitzichten van de OESO, index van de conventionele lonen) wordt nagegaan of de onderhandelaars op sectorvlak de 'indicatieve' marge voor de loonkostenontwikkeling in 2003-2004 (5,4%) hebben nageleefd en of de uur-

loonkosten in vergelijking met de referentielidstaten niet ontsporen. Ook het engagement om bijkomende inspanningen op het vlak van permanente vorming te leveren³ en de werkgelegenheidsprestaties⁴ worden verder opgevolgd.

Loonkostenontwikkeling in de privé-sector

Op basis van de verwachtingen en vooruitzichten van de OESO voor de loonkostenontwikkeling per persoon en de gegevens over de ontwikkeling van de arbeidsduur (Eurostat-bron⁵), gaat het CRB-secretariaat uit van een loonkostenstijging per ge-

werkt uur in de periode 2003-2004 met vermoedelijk 4,5% in België, tegenover 5,3% gemiddeld in de drie referentielidstaten. In de periode 2001-2002 is er sprake van een licht hogere loonkostenontwikkeling in België (8,3%) in vergelijking met de referentielidstaten (7,1%) als gevolg van een veel hogere dan verwachte indexering van de lonen (4,8% tegenover 3%) en een aantal eenmalige factoren zoals de stijging van de ontslagvergoedingen en sociale bijdragen. Over de ganse periode 1997-2004 loopt de loonkostenontwikkeling per uur in België in de pas met die in de buurlanden. De niet onaanzienlijke verlagingen van de werkgeversbijdragen sociale zekerheid (vooral in 1999 en 2000) hebben mee geleid tot de beheerste uurloonkostenontwikkeling.

Evaluatie van de wet

Het door de wet van 1996 ingevoerde principe van algemene coördinatie van de loononderhandelingen op de verschillende onderhandelingsniveaus heeft tot hiertoe zijn vruchten afgeworpen, zeker als men er rekening mee houdt dat België wordt vergeleken met de twee grote Europese economieën waar sinds 1996 verschillende periodes van loonmatiging werden opgetekend. Uit tabel 1 blijkt dat 'ex-post' de loonkostenontwikkeling met uitzondering van de periode 2001-2002 lager uitkomt dan de vooropgestelde norm. Anderzijds blijken – niettegenstaande de vele neerwaartse herzieningen van de cijfers in de buurlanden – de uurloonkosten in België sinds de introductie van de wet in 1996 ongeveer even snel te zijn toegenomen als gemiddeld in de referentielidstaten.

De sectorale onderhandelingen begin 2003 vonden plaats in een context van een zwakke economische groei en onzekerheid over de conjuncturele heropleving in 2003-2004. In het laatste interprofessioneel

akkoord kwamen de interprofessionele gesprekspartners overeen de 'indicatieve norm' vast te pinnen op 5,4%, wat 0,6% lager was dan de verwachte loonkostenontwikkeling in de referentielidstaten maar 0,3% meer dan de interne marge die rekening houdt met de Belgische prijsontwikkeling en productiviteitsstijging.

Werkgelegenheidsontwikkeling en -graad

De prestaties van België in 2003-2004 zijn wellicht beter dan het gemiddelde van de drie buurlanden, zowel op het vlak van de werkgelegenheid uitgedrukt in personen (+0,4% tegenover -0,1%) als op het vlak van het gepresteerde arbeidsvolume in uren (+0,2% tegenover -1%). De werkgelegenheid, uitgedrukt in personen, stijgt sedert 1996 ongeveer in dezelfde mate als in de buurlanden, maar uitgedrukt in gewerkte uren is de stijging in België veel groter dan in de buurlanden (zie grafiek 1).

De knelpunten op de arbeidsmarkt zijn sedert 2002 sterk afgenomen. Er is geen sprake meer van een veralgemeende schaarste en het aantal werkzoekenden loopt opnieuw sterk op, dit bij een dalend aantal openstaande vacatures. De plaatsingstijd voor het aan het werk helpen van werkzoekenden is opnieuw verminderd, zowel bij de regionale diensten voor arbeidsbemiddeling als bij de uitzendkantoren.

Gemiddelde arbeidsduur van werknemers

De arbeidsduur loopt in de afgelopen jaren sterk uiteen in België en de referentielidstaten om de volgende redenen:

Tabel 1.

Loonnorm als coördinatiemechanisme (EU-3, België; 1997-2004).

(%)	1997-1998	1999-2000	2001-2002	2003-2004
Ex-ante vastgestelde norm	6,1	5,9	6,4 à 7,0	5,4
Gemiddelde EU-3	3,5	5,1	7,1	5,3
België, meest recente gegevens	3,4	5,3	8,3	4,5

Bron: Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, Technische Verslagen.

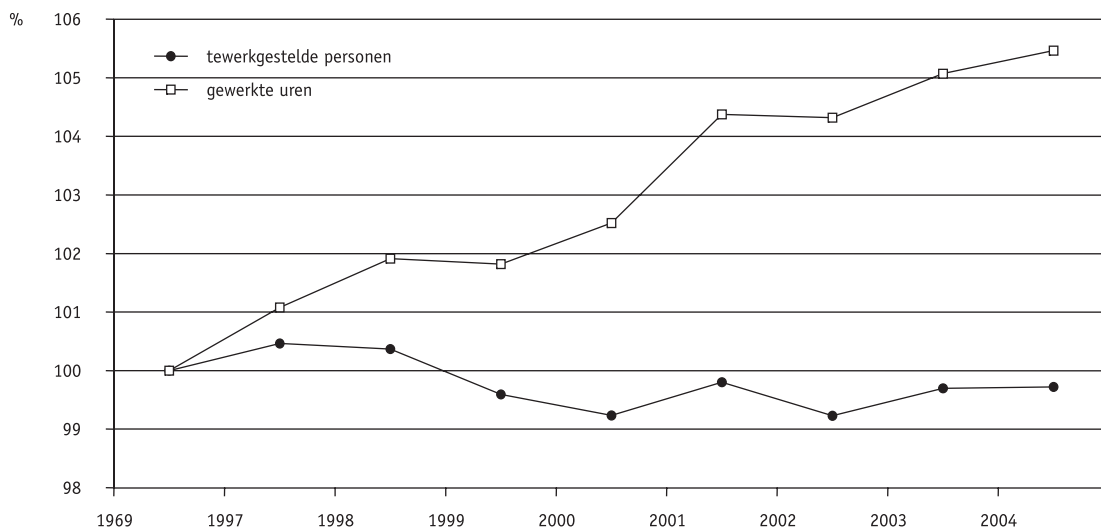
- de sterke daling van de arbeidsduur van voltijders, voornamelijk in Frankrijk (door de invoering van de 35-urenweek);
- de toenemende kraptes op de arbeidsmarkt die in België tot relatief sterkere stijgingen van de arbeidsduur van voltijders en deeltijders hebben geleid;
- de sterke daling van de arbeidsduur van deeltijders in Duitsland door de politiek ter bevordering van kleine jobs (Geringfügige Beschäftigung).

Wanneer we voor de *Belgische resultaten* van de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) de analyse naar *beroeps categorie* uitvoeren, valt op dat voornamelijk onder de hogere beroepen (hoger kader en intellectuele en wetenschappelijke beroepen) de stijging van de arbeidsduur het grootst is.

Daarenboven is het zo dat tussen 1997 en 2002 de structuur van de populatie voltijdse werknemers grondig is gewijzigd. De beroeps categorieën die al

Grafiek 1.

Relatieve werkgelegenheidsontwikkeling in de privé-sector (België; 1996-2004)

Bron: Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, Technisch Verslag 2003.

Tabel 2.

Componenten van de gemiddelde arbeidsduurontwikkeling (AD) (EU-3, België; 1997-2002).

(%)	Evolutie AD alle werknemers	waarvan effect AD voltijders	waarvan effect AD deeltijders	waarvan effect % deeltijd	resteffect
Duitsland	-3,5	-0,2	-0,6	-2,8	0,1
Nederland	-4,3	-1,2	0,4	-4,2	0,8
Frankrijk	-5,5	-5,4	0,2	-0,2	-0,2
Gemid. EU-3	-4,5	-2,3	-0,4	-2,1	0,4
België	0,6	2,1	0,8	-2,1	-0,3

Bron: NIS-EAK (berekeningen CRB-secretariaat).

Tabel 3.

Normale wekelijkse arbeidsduur van voltijders naar beroepscategorie (België; 1997-2002).

	Normale arbeidsduur voltijders			Werkgelegenheid voltijders	
	1997	2002	evolutie 1997-2002 (%)	aandeel 1997 (%)	evolutie 1997-2002 (%)
Hoger kader	42,0	44,5	6,0	5	40
Intellectuele en wetenschappelijke beroepen	39,7	40,8	2,6	13	15
Intermediaire beroepen	39,4	40,1	1,8	12	13
Administratieve bedienden	38,3	38,9	1,5	18	2
Dienstverlenend en verkooppersoneel	39,3	39,1	-0,4	7	16
Landbouwpersoneel	41,2	39,6	-3,8	1	36
Vakarbeiders	38,7	39,1	1,2	20	-14
Fabrieks- en machinearbeiders	39,3	40,3	2,5	13	14
Ongeschoold personeel	38,2	38,5	0,7	10	-6
Algemeen totaal	39,1	39,93	2,1	100	8

Bron: NIS-EAK (Berekeningen CRB-secretariaat).

Tabel 4.

Vormingsinspanningen van werkgevers (België; 1996-2002*).

	Totaal van de ondernemingen – sector van de gezondheidszorgen							
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002*	2002-1996
	Participatiegraad (1) (%)							
Gemiddeld	25,0	26,0	28,3	28,8	31,0	30,4	30,4	5,4
Man	25,3	25,5	28,2	29,7	32,1	30,1	29,4	4,1
Vrouw	21,2	23,8	24,7	25,0	26,4	26,5	26,4	5,2
	Aantal opleidingsuren per duizend gewerkte uren							
	5,9	6,8	7,4	7,6	8,4	8,0	7,7	1,8
	Opleidingsduur per deelnemer							
Gemiddeld	35,7	38,6	38,6	37,6	39,4	37,1	35,0	-0,7
Man	37,0	41,0	40,8	39,6	42,0	40,1	37,6	0,6
Vrouw	32,1	32,7	33,0	32,3	32,7	30,5	29,2	-2,9
	Opleidingskosten ten laste van de werkgever/personeelskosten (%)							
	1,13	1,18	1,31	1,32	1,41	1,31	1,27	0,1

(1) Participatiegraad = aandeel werknemers in opleiding in het totaal aantal werknemers. De berekening is gebaseerd op jaargemiddelden, behalve bij de verdeling naar geslacht waar het totaal aantal werknemers de situatie op het einde van het boekjaar weergeeft.

* voorspelling van de NBB, gebaseerd op een constant staal van ondernemingen

Bron: Balanscentrale NBB.

een lange werkweek hebben, groeien verder aan. Zo stijgt de werkgelegenheid van het hoger kader met 40%, van intellectuele en wetenschappelijke beroepen met 13% en intermediaire beroepen nemen met 13% toe, tegenover 8% voor het gemiddelde van de privé-sector. Ook de werkgelegenheid en de gemiddelde arbeidsduur in de categorie van fabrieks- en machinearbeiders nemen sterker toe dan gemiddeld. Daartegenover staat dat het aandeel van de werkgelegenheid van ongeschoold personeel, administratieve bedienden en vakarbeiders, met een lager dan gemiddelde arbeidsduur, steeds kleiner wordt. Deze twee ontwikkelingen versterken elkaar en hebben een opwaartse druk op de gemiddelde arbeidsduur van voltijdse werknemers. Dit structureffect kan op zowat 0,4%-punt becijferd worden (zie tabel 3).

Vormingsinspanningen van werkgevers

Uit de resultaten van de sociale balansen leren we dat over de boekjaren 1996 tot 2002 de financiële vormingsinspanningen van werkgevers (uitgedrukt in percent van de personeelskosten) zijn gestegen van 1,13% in 1996 tot 1,41% in 2000, om vervolgens opnieuw te dalen tot vermoedelijk 1,27% in 2002 (zie tabel 4).

Kris Degroote
Centrale Raad voor het Bedrijfsleven

Noten

1. De integrale tekst van het technisch verslag kan worden afgehaald van de website van de CRB op het adres: <http://www.ccecrb.fgov.be>.
2. Aangezien de gedetailleerde nationale rekeningen door het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) eveneens eind september worden gepubliceerd en de CRB besloten heeft om in het technisch verslag telkens de meest recente gegevens uit de nationale rekeningen op te nemen, is het in de praktijk onmogelijk het verslag voor eind oktober te publiceren.
3. Met als finaal doel: 1,9% van de loonkosten tegen eind 2004.
4. Het gaat om de totale interprofessionele werkgelegenheid, dit is het aantal werknemers uit de privé-sector plus het aantal zelfstandigen.
5. De normaal gepresteerde wekelijkse arbeidsduur uit de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) van het NIS wordt gebruikt als basis voor de internationale vergelijking.

Bibliografie

- Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (2003). *Technisch verslag van het secretariaat over de maximale beschikbare marges voor de loonkostenontwikkeling*. Brussel, CRB, CRB 2003/1000 CCR 11.
- Degroote, Kris (2001). CRB evalueert interprofessioneel akkoord 2001-2002. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt WAV*, 10 (4), pp. 55-59.
- Degroote, Kris (2003). Van technisch verslag naar interprofessioneel akkoord. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt WAV*, 12 (1-2), pp. 119-122.